

Література:

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. – К., 1991. – С.60-147.
2. Зайченко І.В. Педагогіка: Навчальний посібник. – К.: Освіта України, КНТ, 2008. – 528 с.
3. Тоцька Н. І. Методика роботи викладачів вищого технічного навчального закладу над українським професійним мовленням студентів // Українська мова і література в школі. – 2003. – № 1. – С.62-65.

Комінарець Т.В.*

**ГУМАНІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ
ВЧИТЕЛІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ВІДПОВІДНО
ДО ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ
ОСВІТИ**

У статті підіймається питання гуманістичного аспекту, як найбільш актуального в післядипломній освіті вчителів початкових класів, відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти. Запропоновані різні підходи та форми роботи в цьому напрямі.

«У кожній дитині Образ Творця, але потрібен Творцю співробітник, який проявить цей Образ... Потрібні співробітники Творця – батьки, учителі, вихователі, уже дорослі люди. Дитина може бути вихована тільки вихователем, який сам уже вихований... Дитина і поруч дорослий – це фундаментальна основа сутнісно-образної відповідності в Освіті...» пише Ш. Амонашвілі у своїй книзі «Школа життя». Ще одна цитата великого педагога-гуманіста: «На небі спалахнуть нові зірки, бо кожна зірка – посмішка людини». Говорячи так, він вбачає саме посмішку педагога, звернену до дитини, і у відповідь – посмішка дитини. Саме така організація навчання, у якій дитина стає активним учасником процесу здобуття нових знань, учасником, який відчуває повагу та любов до себе з боку дорослих: батьків, педагогів, інших людей – привнесе в життя молодшого школяра інтерес та задоволення від процесу та результату навчання; дасть моральний, психологічний комфорт, розуміння особистого успіху.

З цією метою Міністерство освіти і науки, молоді та спорту розпочало роботу з модернізації змісту початкової освіти. Постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 р. було затверджено новий Державний стандарт початкової загальної освіти.

Ідея розвитку особистості як мети і результату української освіти відображена в усіх законодавчих та методологічних напрацюваннях. Державний стандарт є інноваційним інструмен-

***Комінарець Т.В.**

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

том створення в державі єдиного освітнього простору й умов для одержання якісної освіти в усіх типах загальноосвітніх навчальних закладів.

Результатом початкової освіти має стати особистість дитини з розвиненим почуттям гідності, бажанням і умінням самостійно вчитися, достатнім рівнем засвоєння вимог державного стандарту. Провідна роль у цьому належить учителю, і, в першу чергу, – учителю початкових класів, адже саме він закладає основи світоглядної культури дитини, саме йому належить узагальнити і збагатити досвід учнів як усю сукупність чуттєвих сприймань, основу їхніх знань про навколишній світ. Суспільство покладає значні надії на виховну місію педагога, який має сформувати в молодих поколіннях культурно-ціннісні координати.

Реалізація такого результату вимагає тривалих системних змін у підготовці вчителя, у системі підвищення кваліфікації вчителів початкової школи, методистів, управлінців, які опікуються питаннями розвитку початкової освіти. Крім того, сучасна початкова школа характеризується системними змінами у структурі та змісті навчального процесу, що зумовлює необхідність підготовки вчителя нової формації як професіонала й людини культури, здатного до формування, розширення та збагачення досвіду дитини. Тобто в умовах модернізації національної системи освіти постала необхідність переосмислити нагромаджену практику підготовки педагогів, який повинен мати високий рівень інтелектуального розвитку; уміння будувати педагогічну діяльність на основі результатів психодіагностики особистості дитини, з огляду на її індивідуальні вікові особливості; уміння адаптувати свою діяльність до особистості кожної дитини; уміння створювати ситуацію успіху, умови для самореалізації особистості учня, стимулювати творчість дитини; уміння використовувати у своїй діяльності інноваційні методи та технології навчання. Роль методичної роботи значно зростає в умовах модернізації освіти у зв'язку з необхідністю раціонально і оперативно використовувати нові методи, прийоми і форми. Крізь призму такого бачення великі можливості відкриваються для впровадження в навчальний процес інтерактивних технологій. Тобто перехід на новий зміст початкової освіти потребує інноваційних технологій організації навчального процесу. Але основним системоутворювальним чинником навчально-виховного процесу перш за все є вчитель – творець психолого-педагогічних умов її реалізації, який потребує професійного зростання.

Найголовнішим та істотним у методичній роботі є надання реальної, дієвої консалтингової допомоги керівникам навчальних закладів, учителям у розвитку їх майстерності як поєднання професійних знань, навичок, умінь і необхідних для сучасного педагога властивостей і якостей особистості.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Тому основними компонентами методичної роботи як цілісної системи є:

- Взаємодія учасників методичної роботи (учителі, вихователі, класні керівники, батьки, активісти органів учнівського самоврядування, представники громадськості).

- Цілі і завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, умови підвищення кваліфікації вчителів.

- Результати, які одержані в ході впроваджувальної роботи. Єдність і взаємозв'язок усіх цих компонентів системи методичної роботи створюють умови до підвищення цілісності, а значить, і до росту результативності методичної роботи.

У процесі розроблення нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти ретельно вивчено зарубіжний досвід та враховано кращі традиції вітчизняної освіти.

Результати навчальних досягнень учнів початкових класів зумовили необхідність поновити зміст Державного стандарту початкової загальної освіти та вдосконалити Базовий навчальний план початкової загальної освіти. Так, позитивними змінами нової редакції зазначеного документа є:

- забезпечення наступності змісту дошкільної та початкової загальної освіти;

- особистісно-орієнтований підхід в навчально-виховному процесі початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів;

- формування ключових компетентностей учнів початкових класів, зокрема, загальнокультурної, громадянської, здоров'язбережувальної, інформаційно-комунікаційної;

- формування єдиного змісту стандарту для всіх мов навчання;

- використання здоров'язбережувальних технологій;

- екологічна спрямованість освіти;

- передбачено вивчення іноземної мови з 1 класу в усіх загальноосвітніх навчальних закладах;

- посилено природничу складову стандарту, зокрема введено нову освітню галузь «Природознавство», та Базовим навчальним планом передбачено на вивчення предмета по 2 тижневі години в 1–4 класах;

- передбачено впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів;

- в освітній галузі «Технології» виокремлено змістову лінію «Ознайомлення з інформаційно-комунікаційними технологіями», тому Базовим навчальним планом передбачено по 2 тижневі години у 2–4 класах на зазначену освітню галузь.

Нова редакція Державного стандарту початкової загальної освіти зорієнтована на соціалізацію особистості молодшого школяра.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

У змісті кожної освітньої галузі передбачено діяльнісну лінію.

На варіативну складову відведено по 2 години у 1, 2, 3 та 4 класах.

Одним зі шляхів оновлення змісту освіти й узгодження його із сучасними потребами, інтеграцією до європейського та світового освітніх просторів є орієнтація навчальних програм на набуття ключових компетентностей та на створення ефективних механізмів їх запровадження.

Навчальні програми – це передусім системні документи, які визначають цілі та завдання кожного предмета, його зміст, основні види навчальної діяльності, їх результати, форми контролю та оцінювання результатів навчання. Відтак, результати навчальної діяльності школярів значною мірою спричинені якістю навчальних програм, особливо, коли йдеться про початкову школу.

Позитивною ознакою проектів нових навчальних програм є те, що в них задекларовано засади компетентнісного підходу до формування змісту та організації навчального процесу. Так, у програмі з української мови для шкіл з українською мовою навчання окрім мовної та мовленнєвої змістової лінії розподіл здійснюється за двома новими напрямками – соціокультурним та діяльнісним. При цьому діяльнісна лінія спрямована на формування в молодших школярів уміння вчитися, організовувати свою працю для досягнення результату, виконувати мисленнєві операції і практичні дії; оволодіння вміннями й навичками самоконтролю та самооцінки.

Навчальна програма з літературного читання спрямована на формування читацької компетентності молодших школярів – базової складової комунікативної і пізнавальної компетентностей; передбачено ознайомлення учнів з дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного вивчення курсу літератури в основній школі.

У навчальній програмі з математики ознак особистісно-орієнтованого навчання, спрямованого на особистісні досягнення учнів набув розділ програми – «Державні вимоги до навчальних досягнень школярів».

У навчальній програмі з основ здоров'я з метою формування здоров'язбережувальної компетентності зміст та вимоги до навчальних досягнень учнів сформовано на діяльнісній та ціннісній основі. Зміст навчального матеріалу наскрізних тем «Соціальна складова здоров'я» та «Психічна і духовна складова здоров'я» доповнено актуальними темами, спрямованими, зокрема, на спонукання учнів до самостійного прийняття рішень; практичні роботи спрямовані на моделювання поведінки учнів.

У процесі навчання учитель орієнтується на підручник, бо він конкретизує навчальну програму, показує, який зміст має

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

бути вкладено до запрограмованих тем, як потрібно трактувати певні питання програми та орієнтує учнів щодо методики роботи. Він також потрібен під час підготовки учнями домашніх завдань, повторення матеріалу тощо.

Матеріал підручника необхідно доповнювати додатковою інформацією, бо його зміст надто конспективний, і знання, отримані учнями тільки з нього, будуть обмеженими. Тому, крім підручника, слід використовувати додатковий матеріал.

Загальноосвітній навчальний заклад працює за навчальними програмами, підручниками, посібниками, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки, та виконує навчально-виховні завдання на кожному ступені навчання відповідно до вікових особливостей і природних здібностей дітей.

З метою підготовки вчителів початкових класів до роботи за новими стандартами, програмами та навчальними планами заплановано курсову перепідготовку вчителів початкових класів, учителів, які викладатимуть іноземну мову в початковій школі, учителів-тренерів, які готуватимуть до впровадження ІКТ в початковій школі.

Оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів у 2011/12 навчальному році здійснюватиметься відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 13.04.2011 р. №329 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти», зареєстрованому в Міністерстві юстиції 11 травня 2011 р. за №566/19304.

З метою визначення відповідності освітнього рівня випускників початкової школи вимогам Державного стандарту початкової загальної освіти в 4 класах загальноосвітніх навчальних закладів та визначення рівня сформованості в молодших школярів умінь застосовувати набуті знання і вміння на практиці здійснюється державна підсумкова атестація у вигляді підсумкових контрольних робіт з української мови (мови і читання) та математики (відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 18.02.2008 №94, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27.02.2008 за №151/14842, зі змінами, що затверджені наказом МОН від 23.11.2010 №1116 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09.12.2010 за №1237/18532)).

У 4 класах загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською, іншими мовами національних меншин також можуть підлягати атестації результати навчальної діяльності з мови навчання (мови і читання).

Бали за атестацію із цих предметів виставляються за результатами річних підсумкових контрольних робіт.

Акцентуємо увагу на тому, що додаткові види перевірок

робіт у 4 класах не проводяться.

Оновлення цілей, змісту, методичного забезпечення початкової освіти відкриває перед учителями 4-річної школи суттєво збагачені можливості для навчання, виховання й розвитку молодших школярів. За останні роки в шкільній освіті виразніше утверджується особистісно-орієнтований підхід до виховання й розвитку учнів як вияв практичного втілення гуманної педагогіки. Це передбачає зосередженість навчально-виховного процесу на потребах кожної дитини, усебічне вивчення і врахування індивідуальних особливостей вихованців, співпрацю всіх учасників навчально-виховного процесу.

Щоб педагогічний вплив на молодших школярів був ефективним, маємо подбати про такі умови навчально-виховної взаємодії:

- гуманність навчально-виховної взаємодії;
- цілісність і системність навчально-виховного процесу;
- особистісну спрямованість навчання й виховання;
- дієву співпрацю вчителів, які працюють у конкретному класі;
- взаємну узгодженість вимог школи і батьків до виховання й розвитку дитини.

Для реалізації зазначених умов необхідно, щоб зміст, методи навчання, ритм уроку, режим дня і тижня, етика спілкування, робота з батьками, дизайн середовища – усе працювало на дитячі потреби й вікові можливості, сприяло розвитку дитячих здібностей, не шкодило фізичному і психічному здоров'ю.

Фундаментальність початкової освіти не лише в міцності знань, а й у формуванні ключових компетентностей:

- навчальних;
- здоров'язберезувальних;
- загальнокультурних;
- громадянських;
- підприємницьких;
- інформаційно-комунікативних.

У Державному стандарті загальної початкової освіти, затвердженому Кабінетом міністрів України, зазначається, що інваріантна складова змісту Базового навчального плану включає освітню галузь «Здоров'я та фізична культура», яка забезпечує свідоме ставлення до свого здоров'я, як найвищої соціальної цінності.

Створення передумов для всебічного розвитку особистості, індивідуалізація та диференціація навчання, перехід на особистісно-орієнтовані технології вимагає від учителя володіння сучасним технологічним інструментарієм.

Реалії сьогодення вимагають змінити підхід у роботі педагогів з батьківською громадянською. На жаль, спостерігаємо, що

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

лише окремі батьки цікавляться новачіями в освіті, звертаються за порадою до практичного психолога, соціального педагога школи. Слід приділяти неабияку увагу також і ефективній просвітницькій роботі із сім'єю щодо виховання здорової дитини, профілактики захворювань та їх ускладнень, створення здоров'язберезувального середовища вдома.

У контексті організаційно-педагогічного забезпечення необхідно наголосити і на потребі вдосконалення навчально-виховного процесу, створення сприятливих умов навчання дитини в 1 класі відповідно до оголошеної Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України Всеукраїнської акції «Дай руку, першокласнику!», яка не є одноразовою. Слід зауважити, що, як у нашому місті, так і в області, проведена належна робота з майбутніми школярами та їхніми батьками. Проте невіршеною проблемою залишається облаштування кімнат для денного відпочинку (сну) у групі продовженого дня, приміщення для організації рухливих ігор з необхідним обладнанням.

Готовність учителів 1–4 класів до впровадження Державного стандарту загальної початкової освіти забезпечуватиметься через різноманітні форми науково-методичної роботи. Так, з метою формування готовності вчителів до впровадження інновацій є проведення постійно діючого семінару для вчителів початкових класів щодо реалізації освітніх галузей, змісту навчальних програм на компетентнісній основі. Новий лекційний матеріал, розроблений науково-педагогічними працівниками кафедри теорії і методики дошкільного виховання та початкового навчання КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», відповідає реаліям нашого часу – у ньому враховується не тільки новий Державний стандарт, а й нові програми ДНЗ, а саме – «Впевнений старт». Головним завданням початкової школи залишається спадкоємність між дитячим садочком та школою. Тому вчитель повинен добре знати, чому навчали дитину в дошкільному закладі, щоб не сприймати її, як чистий аркуш.

«Особистість виховує особистість – це азбука виховного процесу». Від того, як молодший школяр сприймає вчителя, залежить його ставлення до школи і до навчання. Ш.О.Амонашвілі привертає увагу до того, що, навчаючи і виховуючи, учитель залучає дітей до матеріальних і духовних цінностей минулих поколінь.

Гуманний педагог, прилучаючи дітей до знань, одночасно передає їм свій характер, постає перед ними як зразок людяності.

Отже, організація діяльності навчальних закладів післядипломної освіти повинна враховувати сьогоденні завдання та напрями розвитку освіти, як життєвої компетентності але враховуючи основний гуманістичний принцип: дитина не

об'єкт, а суб'єкт навчання. Вона є і залишиться повноправним партнером вчителя в нелегкій справі пошуку і здобуття знань.

Література:

1. Відливана О. Створення організаційно-педагогічних умов щодо впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти / Оксана Відливана. – Режим доступу: [www.ipro.if.ua/...](http://www.ipro.if.ua/) / Державного
2. Виноградова Оновлення змісту початкової освіти на основі впровадження нового Державного стандарту початкової середньої освіти, нових програм та планів / Ольга Виноградова. – Режим доступу: osvita-dnepr.com/.../752-onovlennya-zmistu-pochatkovoji–
3. Про впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти та реалізацію профільного навчання в ЗНЗ області. – Режим доступу: www.ipe.poltava.ua/files/kyrylyuk.ppt
4. Амонашвілі Ш.О. Школа життя. Уроки Шалви Амонашвілі. «Посмішка моя, де ти?» – Хмельницький: Подільський культурно-просвітительський центр ім.М.Періха, 2007. – С.20.

Кулакова О.В.*

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УЧНІВ ЗА ФАХОМ «ОПЕРАТОР ЕОМ» НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті обґрунтовано необхідність та висвітлено шляхи формування соціокультурної компетенції майбутніх операторів ЕОМ під час вивчення англійської мови.

Державний стандарт чітко окреслює вимоги до освіченості учнів, визначаючи мовленнєву, соціокультурну та діяльнісну (стратегічну) лінії. Уся система в галузі іноземних мов має формувати в учнів уміння іншомовного спілкування, що сприяє тиме інтеграції українського суспільства до світової спільноти. Розвиток компетенцій дозволяє учням розуміти ситуацію, досягти певних позитивних результатів в особистій та професійній сферах. Зараз можемо спостерігати, як у сучасному світі все більш набирає оберти процес розширення взаємозв'язків між різними країнами та народами, який охоплює всі сфери людського життя та діяльності. Щоб підтримувати різноманітні контакти й форми спілкування, включаючи не тільки безпосередні, а також віртуальні, потрібно формувати соціокультурну компетенцію у тих, хто вивчає іноземну мову, це стосується також учнів професійно-технічних закладів за фахом «оператор ЕОМ».

У сучасному суспільстві відбувається активне проникнення інформаційних технологій у життя, що вимагає підвищення інформатизації суспільства в цілому, яке, в свою чергу, спрощує спілкування між народами, охоплює усі сфери людського життя та діяльності. Ми розуміємо під соціокультурною компетенцією

* © Кулакова О.В.